ខ្លឹមសារសង្ខេប
ទស្សនៈរបស់គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ (UNHRC)
បណ្ដឹងលេខ ១៨១៥/២០០៨

១.ពាក្យគន្លឹះ៖ សិទ្ធិជំនួយផ្លូវច្បាប់ (មេធាវី), បរិហារកេរ និងសេរីភាពសំដែងមតិ។

២. នីតិវិធី៖ អ្នកប្ដឹងមានឈ្មោះ Adonis ជាជនជាតិហ្វីលីពីន ធ្វើការងារក្នុងក្រុមហ៊ុនផ្សាយព័ត៌មាន (radio) បានរាយការណ៍អំពីរឿងអាស្រូវផ្លូវភេទរបស់តំណាងរាស្ត្រ។ មានការចោទប្រកាន់ពីបទបរិហារកេរ លើប្រធានក្រុមហ៊ុននេះ ក៏ប៉ុន្តែត្រូវបានបដិសេធ ដោយសារគ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្ដី អ្នកប្ដឹងត្រូវបានចោទ ហើយផ្ដន្ទាទោស ជាងបួនឆ្នាំដាក់ពន្ធនាគារពីបទបរិហារកេរ។ ដោយសារ ការកាត់ទោសនេះ គាត់មានជំងឺធ្លាក់ទឹកចិត្ត។ គាត់មិនមានមេធាវីទេ នាពេលក្រោយមក ខណៈព័ត៌មានស្ដីពីការដកខ្លួនរបស់មេធាវី មិនត្រូវបានផ្ដល់ជូនគាត់ ហើយសវនាការ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយកំបាំងមុខ (*in absentia*)។ បន្ថែមពីលើនេះ គាត់ខកខានមិនបានប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសាលក្រម។ ច្បាប់របស់ហ្វីលីពីន មិនអនុញ្ញាត ឲ្យយក «ការពិត ឬ ការបោះពុម្ពសមហេតុផល» (defence of truth or reasonable publication) ជាការដោះសារឲ្យរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌឡើយ។ គាត់អះអាងថា អង្គហេតុនេះ បំពានមាត្រា១ (៣.ឃ) ហើយ ការដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌ លើបទបរិហារកេរនេះ ជាការកម្រិតសេរីភាព ដែលផ្ទុយនឹងមាត្រា១៩ នៃកតិកាសញ្ញា។ គាត់ ទាមទារឲ្យមានការដោះលែង និង សំណងដោយហ្វីលីពីន ចំពោះការបំពានសិទ្ធិទាំងនេះ។

រដ្ឋភាគី បានតបថាសិទ្ធិសេរីភាពសំដែងមតិមិនដាច់ខាតទេ។ ការរិះគន់ គឺត្រូវទៅលើគោលនយោបាយ មិនមែនលើជីវិតឯកជនគេទេ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលបានមេធាវី ច្បាប់ប្រទេសហ្វីលីពីន ទទួលស្គាល់សិទ្ធិមានជំនួយផ្លូវច្បាប់ (កថាខ័ណ្ឌទី៤.៣)។

៣. សំអាងហេតុ និងសេចក្ដីសម្រេច

ក. ឯកសារតុលាការ តាមច្បាប់របស់ប្រទេសហ្វីលីពីន ត្រូវបានផ្ដល់ជូនមេធាវីតំណាងឲ្យជនជាប់ចោទ។ ក្នុងពេលមានការដកខ្លួនរបស់មេធាវី ជនជាប់ចោទមិនត្រូវបានផ្ដល់ដំណឹងទេ។ បន្ថែមពីលើនេះ ជនជាប់ចោទមិនបានដឹងអំពីការបន្តនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងគាត់ ខណៈគាត់នៅឆ្ងាយ នាំឲ្យសវនាការគាត់កំបាំងមុខ។ អង្គហេតុនេះ មិនត្រូវបានជំទាស់ដោយរដ្ឋភាគីទេ ហើយរដ្ឋភាគី មិនបានផ្ដល់ភស្តុតាងថា ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានជូនដំណឹងសមស្រប ពីការដកខ្លួនរបស់មេធាវី និង ប្រាប់ក្នុងពេលសមស្រប នូវសេចក្ដី

សម្រេចអនុញ្ញាតឲ្យប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ផងដែរ។ អង្គហេតុនេះ នាំឲ្យមានការបំពានមាត្រា ១៤ (៣.ឃ) នៃកតិកាសញ្ញា (កថាខ័ណ្ឌទី៧.៦)។

ខ. គណៈកម្មាធិការកត់សំគាល់ថា តាមយោបល់ទូទៅលេខ ៣៤ ច្បាប់ស្ដីពីបរិហារកេរ ត្រូវធានាអនុលោមភាពតាមកថាខ័ណ្ឌទី៣នៃមាត្រា១៩។ ក្នុងករណី ជាបទព្រហ្មទណ្ឌ ការដោះសារថា ជាខ្លឹមសារពិត (defence of truth) គួរត្រូវបញ្ចូល ហើយច្បាប់មិនគួរអនុវត្តចំពោះទម្រង់នៃការសំដែងមតិដែលមិនអាចផ្ទៀងផ្ទាត់បាននោះទេ។ ការរិះគន់លើមន្ត្រីសាធារណៈ មិនគួរមានទោសព្រហ្មទណ្ឌ។ ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ (public interest) ក៏គួរជាការដោះសារផងដែរ។ វិធានការដាក់ទោស ក៏គួរកុំធ្ងន់ធ្ងរពេក...រដ្ឋគួរដកបទបរិហារកេរ ចេញពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ។ ផ្ទុយពីនេះ គណៈកម្មាធិការ រកឃើញថា ច្បាប់ហ្វីលីពីនមិនបាន ផ្ដល់នូវការដោះសារ និង សន្មតថាមានចេតនាទុច្ចរិត (malice) និងតម្រូវឲ្យជនជាប់ចោទផ្ដល់ភស្តុតាងបដិសេធ (បន្ទុកភស្តុតាង) នូវចេតនាទុច្ចរិតនេះ។ គណៈកម្មាធិការ រកឃើញថា មានការបំពានមាត្រា ១៩(៣) នៃកតិកាសញ្ញា (កថាខ័ណ្ឌទី៧.១០)។

៤. កំណត់សំគាល់ (ខ្លឹមសារល្អ សម្រាប់ដកស្រង់)

បទល្មើសបរិហារកេរ វាមិនមែនជាការកម្រិតមានយុត្តិកម្មទេ លើសេរីភាពសំដែងមតិទេ ច្បាប់ដាក់បទបរិហារកេរជាបទល្មើស គួរត្រូវលុប ឬនិរាករណ៍ចោល ជំនួសដោយច្បាប់បរិហារកេរមិនមែនចាត់ជាបទព្រហ្មទណ្ឌ (civil defamation law) *ប្រសិនបើចាំបាច់* (កថាខ័ណ្ឌទី៣.១)។

គណៈកម្មាធិការ សូមរំលឹកយុត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនថា នីតិវិធី ដោយគ្មានវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងកាលៈទេសៈ អាចត្រូវបានអនុញ្ញាត ក្នុងផលប្រយោជន៍នៃរដ្ឋបាលសមស្រប នៃយុត្តិធម៌ ទោះបីជាមានការជូនដំណឹងអំពីនីតិវិធីគ្រប់គ្រាន់ជាមុនក្ដី បដិសេធមិនប្រាស្រ័យសិទ្ធិមានវត្តមាន។ ជាលទ្ធផល សវនាការទាំងនោះ នឹងស្របតាមមាត្រា ១៤(៣.ឃ) ប្រសិនបើវិធានការចាំបាច់ ត្រូវបានប្រកាន់យកដើម្បីកោះហៅ ជនជាប់ចោទ ទាន់ពេលវេលា និងជូនដំណឹង ពួកគេជាមុនអំពីកាលបរិច្ឆេទ ព្រមទាំងទីកន្លែង នៃសវនាការ និងស្នើឲ្យមានការចូលរួម (កថាខ័ណ្ឌទី៧.៤)។

ទស្សនៈទាំងស្រុងសូមមើល៖ CCPR/C/103/D/1815/2008/Rev.1, Communication No. 1815/2008, Alexander Adonis v. the Philippines